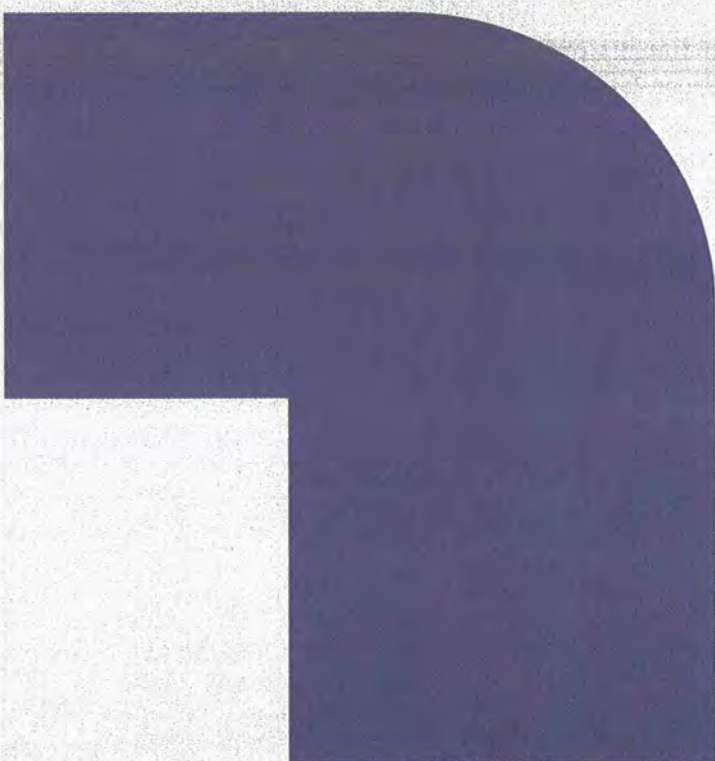

Rapport

Monitoring en evaluatie selectieve woningtoewijzing Wbmgp

Mogelijkheden voor verbetering

Datum 25 maart 2024

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Opdrachtgever: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

[REDACTED]

[REDACTED]

Nadere inlichtingen: Dorien Frinking [REDACTED]

Projectnummer: P46640

RIGO is lid van de Vereniging voor Beleidsonderzoek (VBO) en gecertificeerd volgens ISO 9001:2015

WWW.RIGO.NL | DE RUIJTERKADE 112-C AMSTERDAM | IBAN NL 14 INGB 0002903851 | T 020 522 11 11
INFO@RIGO.NL | POSTBUS 2805 1000 CV AMSTERDAM | BTW NR NL 0092.84.461.B.01 | KVK 33227618

Inhoud

Samenvattende conclusies	1
Inleiding	3
1.1 Leeswijzer	4
Deel A	5
2 Het vertrekpunt: hoe er nu wordt gemeten	5
2.1 Diversiteit in data en duiding	5
3 Obstakels effectmeting	8
3.1 Randvoorwaarden implementatie	8
3.2 Output	9
3.3 Outcome	10
4 Oplossingen	12
4.1 Communicatie	12
4.2 Data en operationalisatie	13
Deel B	16
5 Formats voor monitoren en evalueren van de Wbmgp	16
5.1 Artikel 9 operationalisatie	16
5.2 Update evaluatiekader Pieter Tops	19
5.3 Indicatoren	23
Bijlage 1 enquête-module	26
Bijlage 2: Gespreksthema's lijst professionals	29
Bijlage 3: Vragenlijst voor interviews in dit onderzoek	31

Samenvattende conclusies

In dit onderzoek is er gekeken naar de mogelijke verbeteringen in de huidige praktijk van de monitoring en evaluatie van de gemeentelijke inzet van selectieve woningtoewijzing die de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp) biedt. Zo divers als de inzet is van de instrumenten die de wet biedt, zo divers zijn ook de praktijken voor monitoring en evaluatie.

Er zijn twee soorten effecten waarnaar gekeken wordt bij monitoring en evaluatie:

- Output effecten: de bevolkingssamenstelling van het aangewezen gebied vormt het directe effect van de maatregelen.
- Outcome effecten: De leefbaarheid en veiligheid van het aangewezen gebied, dit zijn indirecte effecten van het instrument.

Bij beide effecten speelt het vraagstuk van causaliteit een grote rol; kunnen veranderingen ook echt aan de maatregel toegeschreven worden? Een complicerende factor is dat de inzet van de Wbmgp alleen gepaard kan gaan met een bredere wijkaanpak, waardoor het effect van de individuele instrumenten zeer lastig te duiden is, zoals uit onderzoek blijkt.

De problemen in monitoring en evaluatie en de oplossingen hiervoor concentreren zich op twee thema's: data en communicatie. Voor dataproblemen moet gedacht worden aan de moeilijkheid van het isoleren van de effecten van de inzet van de selectieve woningtoewijzing in het aangewezen gebied. Dit komt door afwijkende schaalniveaus, verouderde data of afhankelijkheid van secundaire bronnen. Ook is het ingewikkeld omdat de Wbmgp wordt ingezet in combinatie met een bredere wijkaanpak, waardoor veranderingen lastig aan de inzet van één instrument kunnen worden gekoppeld. Dit maakt harde bewijzen dat de inzet werkt ingewikkeld en dus is het politiek-bestuurlijk draagvlak in sommige gevallen minder. Deze thema's komen verder in hoofdstuk 3 aan bod.

De rol van het Rijk in de oplossingen voor de gesignaleerde problemen is vooral van faciliterende aard. Gemeenten moeten voornamelijk zelf aan de slag met de versterking van uitvoering van monitoring en evaluatie, maar de rijksoverheid heeft hier een coördinerende en faciliterende rol. Dit komt reeds tot uiting in het organiseren van de leerkring Wbmgp, welke door gemeenten als zeer prettig wordt ervaren. Overige stappen die de rijksoverheid kan zetten vatten we hieronder samen uitgesplitst naar de thema's communicatie en data.

Op het gebied van communicatie zijn de volgende oplossingsrichtingen denkbaar:

1. Het stigma rondom de Wbmgp verminderen. Spreek over individuele instrumenten/ artikelen, in plaats van over de Rotterdamwet als geheel.
2. Het verhaal vertellen en aan verwachtingsmanagement doen over van wat er van de Wbmgp-sturing, en de evaluatie verwacht kan worden, en wat niet;
3. **Het benadrukken van het belang van kwalitatieve data en hier een gestandaardiseerd format voor ontwikkelen (zie deel B van deze verkenning);**
4. Het verkennen van de mogelijkheden om de evaluatie van de Wbmgp op outcome niveau integraal onderdeel te laten zijn van de brede wijkaanpak of van de gemeentelijke aanpak woonoverlast, om zo een completer beeld te krijgen.

Voor de oplossingen op het data thema zijn er ook concrete acties die het ministerie kan inzetten.

1. **Een nationaal evaluatieformat met indicatoren introduceren, waarbij wel ruimte wordt gegeven aan lokale aanvulling (zie deel B van deze verkenning).**

2. Juridisch verduidelijken wat de bewaartermijnen en AVG-technische omgang met de data is, en de verantwoordelijkheid van de verschillende betrokkenen op gemeentelijk schaalniveau hierin.
3. Het voortzetten van de leerkring, en hierbij meer ruimte maken voor het uitwisselen van resultaten en methoden, duiding en interpretatie, maar ook kunnen hier verschillende databronnen worden samengebracht.

In het tweede deel (B) van dit rapport een aantal van deze oplossingen (dikgedrukt hierboven) uitgewerkt. Dit resulteert in een update van het bestaande evaluatiekader en een standaard indicatorformat die gebruikt kan worden in zowel de aanvraag, evaluatie en eventuele verlengingsaanvraag van de aanwijzing. Enkele van de indicatoren kunnen geoperationaliseerd worden middels de inzet van de enquêtemodule voor bewoners (bijlage 1) en de gesprekslijst voor interviews met professionals (bijlage 2).

Dit als vertrekpunt voor gemeenten om aan de slag te gaan met monitoring en evalueren en zo tot een eenduidig en vergelijkbaar uitkomst te komen. Deze 'tools' zijn niet 'af' in de zin dat er ruimte is om voortschrijdende inzicht en opgedane praktijkervaringen steeds een plaats te geven, en zo met de betrokkenen te werken aan een steeds completere monitoring en evaluatie.

Naast deze actiepunten voor de Rijksoverheid zijn er verschillende punten die gemeenten zelf op kunnen pakken. Deze punten gaan met name over het gebruiken van de formats die in deel B worden gepresenteerd, zodat uitkomsten eenduidig en vergelijkbaar zijn. Daarnaast is ook het gebruiken van een referentiebuurt om uitkomsten meer te duiden en het meenemen van de raad in de (on)mogelijkheden van evalueren en de onderzoeksopzet belangrijk. Deze punten worden verder in hoofdstuk 4 verder besproken.

Inleiding

In 2021 voerden wij voor het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de landelijke evaluatie over de toepassing van selectieve woningtoewijzing op grond van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp) uit. Een van onze aanbevelingen was destijds om het inzicht in de effecten van het gemeentelijke instrumentarium te verbeteren. Het bleek niet eenvoudig om de effecten van selectieve toewijzing op grond van de Wbmgp helder voor het voetlicht te brengen. Dit is zowel begrijpelijk, vanwege de inbedding van de inzet in een bredere, integrale aanpak, als problematisch, gezien het ingrijpende karakter van de maatregelen en de behoefte aan monitoring en evaluatie.

Het beperkte zicht op de effecten wordt deels veroorzaakt door een gebrek aan eenduidige monitoring. Tijdens de evaluatie bleek al dat de gemeenten die de Wbmgp toepassen elk hun eigen indicatoren en bronnen hanteren om effecten te monitoren, waardoor resultaten niet vergelijkbaar zijn tussen de verschillende gemeenten. Bovendien wisselt de kwaliteit van de monitoring sterk per gemeente.

Naar aanleiding van de evaluatie is in november 2021 een motie ingediend door D66 (motie met nr. TK 32 847, nr. 845) waaraan de minister met dit onderzoek invulling geeft. In deze motie wordt de regering verzocht om met betrokken partijen de aanbevelingen in de evaluatie omtrent beter cijfermatig inzicht uit te werken.

Methode

In het onderzoek zijn we in gesprek gegaan met de negen Wbmgp-gemeenten en betrokken woningcorporaties over de bovenstaande vragen en de praktijk van monitoring en evalueren. Welke data wordt gebruikt? Waar wordt tegenaan gelopen? Hoe kan het effectiever? Wat is de rol van het ministerie en gemeenten hierin? Op deze vragen wordt in deze notitie ingegaan. De interviews zijn vormgegeven aan de hand van een gesprekslijst, deze is te vinden in bijlage 3.

De Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp)

De Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp) is in 2006 in werking getreden. Gemeentebesturen kregen met de Wbmgp de mogelijkheid om selectieve woningtoewijzing toe te passen in aangewezen wooncomplexen, straten of gebieden en daarbij **inkomenseisen te stellen** aan woningzoekenden die minder dan zes jaar ingezetene zijn van de regio waarin de gemeente is gelegen (Wbmgp, artikel 8). Tevens werd het mogelijk om in die gebieden **voorrang te verlenen** aan woningzoekenden met bepaalde sociaaleconomische kenmerken (Wbmgp, artikel 9).

In 2017 is de Wbmgp uitgebreid met de mogelijkheid van **screening op overlast gevende en criminele gedragingen** bij woningtoewijzing in aangewezen wooncomplexen, straten of gebieden (Wbmgp, artikel 10).

Het doel van artikel 8, 9 en 10 van de Wbmgp is om in kwetsbare gebieden een bijdrage te leveren aan meer gemengde wijken en kansen voor bewoners, en aan het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid.

De maatregelen zijn door de wetgever bedoeld als tijdelijke aanvulling op andere interventies in de betreffende gebieden. Het is de bedoeling dat de Wbmgp wordt ingezet als onderdeel van een gebiedsgerichte, integrale en meerjarige aanpak. De Wbmgp biedt de mogelijkheid om een bepaalde wijk rust en tijd te bieden, zodat de gemeente samen met betrokken partners en bewoners daadwerkelijk tot verbeteringen kan komen; een adempauze zogezegd. Hierbij geldt

dat de instrumenten uit de wet een 'ultimum remedium' vormen: een maatregel die pas wordt genomen als eerdere, minder ingrijpende maatregelen, niet voldoende werken.

1.1 Leeswijzer

In dit rapport zullen we verschillende oplossingsrichtingen bespreken. Dit doen we in twee delen. In het eerste deel (deel A) gaan we in op hoe gemeenten monitoring en evaluatie van de Wbmgp nu aanpakken (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 gaan we vervolgens in op wat de grootste obstakels zijn die worden ervaren en wat de aspecten zijn die monitoring en evaluatie een ingewikkeld vraagstuk maken.

Aan de hand van deze bevindingen worden een aantal oplossingsrichtingen uitgewerkt in hoofdstuk 4, waarbij extra aandacht is voor de rol die het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en ook voor de rol die de gemeenten zelf kunnen nemen.

Deel B bestaat uit de uitwerking van een aantal van de oplossingsrichtingen die uit deel A voortvloeien. Een vernieuwd evaluatieformat en een overzicht van te gebruiken indicatoren is te vinden in hoofdstuk 5. In de bijlagen gaan we in op het gestandaardiseerde enquêteformat en de gesprekslijst voor interviews met professionals.

De aanbevelingen vindt u ook bovenaan dit rapport, waarin een samenvatting van deze oplossingsrichtingen wordt gegeven.

Deel A

2 Het vertrekpunt: hoe er nu wordt gemeten

De instrumenten die de Wbmgp biedt worden niet door elke gemeente ingezet en ook de mate waarin verschilt. Dit is zichtbaar gemaakt in figuur 1 hieronder.

Figuur 1 Overzicht van de toepassing van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek

Gemeente	Artikelen			Laatste aanwijzing/ aanvraag	Aantal woningen
	8	9	10		
Capelle aan den IJssel	✗	✓	✗	21 november 2023	1.888
Dordrecht	✗	✗	✓	29 maart 2022	1.246
's Hertogenbosch	✓	✗	✓	18 november 2021	2.769
Nissewaard	✗	✓	✓	29 januari 2024	1.393
Rotterdam	✗	✓	✓	1 april 2021	20.548
Schiedam	✗	✓	✓	16 december 2021	2.094
Tilburg	✓	✓	✓	19 november 2020	775
Vlaardingen	✗	✓	✗	8 april 2020	650
Zaanstad	✓	✓	✓	17 maart 2022	5.656

Het aantal woningen in de aanwijzing en daarmee ook het schaalniveau van de aanwijzing is divers. Dat varieert van een aanwijzing op complex, straat- of buurtniveau tot een hele wijk. Ook de inzet van de verschillende instrumenten varieert. De gemeente Tilburg en Zaanstad zetten bijvoorbeeld op dit moment alle drie de instrumenten in die de Wbmgp biedt. Artikel 8 wordt relatief weinig ingezet. De inzet van de artikelen 8, 9 en 10 varieert per wijk en soms zelfs per buurt of straat. Dit kan voor een gecompliceerd en gespikkeld beeld zorgen, waarbij het lang niet altijd voor de medewerkers van corporaties duidelijk is onder welk(e) artikel(en) een bepaalde woning valt. Voor medewerkers van de woningcorporatie kan dit verwarrend zijn wanneer zij woningen op het woonruimteverdeelsysteem willen aanbieden, vooral wanneer gebruik gemaakt wordt van voorrang in artikel 9, waarbinnen verschillende sociaaleconomische kenmerken die voorrang krijgen kunnen worden benoemd.

De samenwerking tussen gemeenten en corporaties, en wie welke taken uitvoert verschilt tussen de verschillende gemeenten. Dit heeft effect op welke data de gemeente zelf beschikbaar heeft of moet opvragen bij derden. Ook betekent dit dat de corporatie de administratie goed op orde moet hebben met betrekking tot de gemandateerde vergunningen om complete data aan te kunnen leveren voor monitoring, evaluatie of in het geval van een aanvraag voor verlenging of uitbreiding.

Verschillende gemeenten hebben in hun gebiedsaanwijzing ook particuliere huurwoningen opgenomen. Echter verschilt het in hoeverre dit ook wordt gehandhaafd en in hoeverre er toezicht op gehouden wordt/ kan worden.

2.1 Diversiteit in data en duiding

De data die gebruikt wordt voor monitoring en evaluatie is ook gevarieerd. Niet elke gemeente is doorlopend gegevens aan het bijhouden, sommigen doen dit enkel bij de evaluatie voor een verlengings- of uitbreidingsaanvraag. Er is hierbij een onderscheid te maken tussen **vergunningsdata** en **wijkdata**.

Monitoring en evaluatie selectieve woningtoewijzing Wbmgp

De vergunningsdata wordt vaak bijgehouden in schaduwboekhouding in bijvoorbeeld Excel, afhankelijk van het artikel door de corporatie of de gemeente. De woonruimteverdeelsystemen worden beheerd door de woningcorporaties en hoewel de vergunningverlening inmiddels geautomatiseerd is¹, is het systeem niet ingericht om de precieze reden van toewijzing (bijvoorbeeld bij artikel 9 wat de grondslag van de toewijzing was) op te slaan en is daarmee geen te automatiseren bron van informatie voor de evaluatie en monitoring. Het is veelal handwerk om gekoppeld aan een verleende verhuur data boven water te krijgen. Het gaat dan vooral over de grondslagen voor het verlenen van de vergunningen en de gemaakte afwegingen. Het aantal verleende vergunningen is bijvoorbeeld veelal goed inzichtelijk, maar of er daadwerkelijk met voorrang is toegewezen niet.

De wijkdata wordt meestal niet gemonitord, dit wordt enkel voor een verlengingsaanvraag verzameld uit verschillende algemeen en openbaar beschikbare bronnen zoals de Leefbaarometer of wijkmonitoren. De laatste veelal weer gevoed door partijen als het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Er worden echter ook andere specifiek door de gemeente indicatoren gebruikt, ook dit verschilt per artikel en gemeente.

Er wordt in de huidige monitoring en evaluaties vaak gekeken naar trends, en hoe het gebied met de aanwijzing voor selectieve woningtoewijzing zich ontwikkelt ten opzichte van het gemiddelde van de gemeente of ten opzichte van een andere, vergelijkbare buurt of wijk.

Duiding is hierbij belangrijk, aangezien een aantal effecten op verschillende manieren geïnterpreteerd kunnen worden.

Paradoxe uitkomsten

Het belang van duiding blijkt bijvoorbeeld uit het fenomeen dat in het aangewezen gebied het aantal overlast-meldingen (artikel 10) omhooggaat, na invoering. Dit kan betekenen dat de maatregelen niet werken of dat het niet beter gaat met het aangewezen gebied. Aan de andere kant kan dit ook wijzen op een hogere melding bereidheid, wat kan wijzen op een eerste positief effect van de (brede) aanpak, en een indicator kan zijn voor een verbetering van de leefbaarheid. Een ander voorbeeld is een laag aantal geweigerde vergunningen in een aangewezen gebied. Dit kan zowel duiden op een niet effectief instrument (ongewenst) als op een preventief effect (gewenst).

Duiding en ervaring met de wijk is belangrijk in dit soort cijfers. Om deze reden is er sinds 2021 bij de lokale evaluaties steeds meer aandacht gekomen voor kwalitatieve data in de vorm van interviews met professionals in de wijk. Dit mede op basis van het evaluatieformat dat het ministerie hiervoor ter beschikking heeft gesteld, waarin deze aanpak reeds een prominente plaats inneemt. Hiermee kan de context van de cijfers belicht worden vanuit de mensen die in de praktijk in de wijk werkzaam zijn.

De ervaringen van burgers worden in sommige gemeenten wel meegenomen in deze interviews, maar vaker worden deze gerepresenteerd middels cijfers in een buurt-of wijk monitor. In deze monitor zitten vaak vragen over hoe men de leefbaarheid en veiligheid in de buurt of wijk ervaart. Echter, worden in geen enkele gemeente specifieke 'Wbmgp-vragen' in deze enquêtes meegenomen. Daarnaast veranderen de gehanteerde methoden en vragen van

¹ Het automatiseren bleek complexer dan verwacht. In maart 2019 is het systeem van Woonnet Rijnmond aangepast en sindsdien werkt het naar tevredenheid. Ook de andere Wbmgp-gemeenten in de regio Rotterdam, die de voorrangsregel tot dan toe handmatig uitvoerden, profiteerden hiervan.

deze buurt- of wijkmonitors regelmatig, waardoor vergelijking en trends ontdekken bemoeilijkt wordt.

3 Obstakels effectmeting

Zoals de aanleiding van dit onderzoek al beschrijft, is het erg lastig om een effect te meten bij monitoring en evaluatie van inzet van de Wbmgp. Het doel van de wet is tweeledig, ten eerste wordt beoogd om de samenstelling van kwetsbare wijken te veranderen en te streven naar meer gemengde wijken (de output effecten). Daarnaast, en ten gevolge van de output, is er ook de doelstelling om bij te dragen aan de leefbaarheid en veiligheid in kwetsbare wijken (de outcome effecten). Vooral het meten van dit maatschappelijk outcome-effect is uiterst moeilijk. En ook dat er een relatie is tussen output en outcome wordt hierbij aangenomen, al is de causaliteit lastig aan te tonen, zoals ook uit eerder onderzoek bleek. De aandacht is mede hierdoor ook komen te liggen op het meten van de output, de veranderende samenstelling van de wijk, en op kwalitatieve informatie.

In dit hoofdstuk bespreken we waar de problemen met de inzet en met elk van deze effecten liggen en hoe daar nu mee wordt omgegaan.

3.1 Randvoorwaarden implementatie

Er zijn verschillende obstakels op data-vlak bij de monitoring en evaluatie van de inzet van de Wbmgp. Dit komt door de aard van de benodigde data, het onderliggende vraagstuk en de wet zelf. Voordat we ingaan op deze tekortkomingen gaan we allereerst in op twee randvoorwaarden die een goede implementatie van monitoring en evaluatie beïnvloeden; politiek-bestuurlijk draagvlak voor de inzet van de Wbmgp enerzijds, en de operationalisatie van een monitoringsysteem en hiermee samenhangend de definitie van het begrip leefbaarheid anderzijds.

Politiek-bestuurlijk draagvlak

Voor het toepassen van selectieve woningtoewijzing op basis van de Wbmgp en het goed kunnen monitoren en evalueren daarvan is op lokaal niveau politiek-bestuurlijk draagvlak belangrijk. Soms staan politieke partijen en woningcorporaties kritisch tegenover de inzet van de Wbmgp en het kan ook gaan om principiële bezwaar tegen het inzetten van de wet. Dit heeft te maken met de zwaarte van het instrument en een beoordeling van de Wbmgp-instrumenten als vermeend discriminerend en stigmatiserend, ondanks het feit dat zowel het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, als de Raad van State hebben geoordeeld dat artikel 8 in deze wet geen ongerechtvaardigde inperking is van de vrijheid van vestiging respectievelijk geen discriminatoir karakter heeft. Op lokaal schaalniveau speelt er echter nog een extra afweging, namelijk dat de inzet van het instrument wel geld kost, terwijl de effectiviteit lastig te onderbouwen is op het niveau van de outcome.

Verder kan bij de inzet ook een rol spelen dat kwalitatieve informatie nog steeds vaak wordt gezien als aanvullende data in plaats van een rechtvaardiging van de inzet op zichzelf. Dit vanuit de gedachte dat deze data per definitie subjectief is. Anderzijds werkt de kwalitatieve data die wordt gebruikt ter onderbouwing van een verlengings- of uitbreidingsaanvraag of in de evaluatie op de lokale schaal wel overtuigender dan op landelijk niveau, doordat raadsleden vaak veel waarde hechten aan de ervaringen van inwoners.

Een andere afweging die gemeenten zelf moeten maken is wanneer er gestopt kan worden met het instrument als er eenmaal begonnen is? Wat zijn dan de kritische drempelwaarden van de

gehanteerde criteria waaronder geen inzet meer nodig is?² Het instrument wordt voornamelijk gebruikt om verder afgeleiden te voorkomen en verbeteringen in de leefbaarheid te bewerkstelligen. Er is echter geen algemene norm beschikbaar aan de hand waarvan bepaald kan worden wanneer de inzet van de Wbmgp niet meer noodzakelijk is, en deze is ook buitengewoon moeilijk te bepalen, vooral ook omdat het effect (op outcome niveau) van de Wbmgp in zijn algemeenheid moeilijk te meten is. Uiteraard is er wel de wettelijke beperking dat het instrumentarium maximaal 20 jaar (telkens in periodes van 4 jaar) kan worden ingezet in hetzelfde aangewezen gebied.

Operationalisatie van monitoring

Het vraagstuk van de operationalisatie en de definitie van leefbaarheid brengt verschillende moeilijkheden met zich mee. Zoals hierboven besproken verschillen de indicatoren die worden gebruikt om leefbaarheid te operationaliseren tussen gemeenten. Daarnaast ervoeren verschillende gemeenten moeilijkheid bij het toepassen van de AVG en was er soms onduidelijkheid over hoe streng deze moet worden toegepast. Zo wordt data (met betrekking op artikel 9 en artikel 8) momenteel vaak maximaal twee jaar bewaard door bijvoorbeeld de woningcorporaties, wat structurele evaluaties van langere perioden vaak lastiger maakt, zeker in gemeenten waar de Wbmgp momenteel al jaren wordt ingezet. Ook zijn er verschillende databronnen, vooral met het oog op artikel 10, die op grond van de AVG of door kaders die de Wbmgp geeft, niet aangeboord mogen worden of veel samenwerking en afstemming vragen en daardoor ingewikkeld zijn om aan te boren. Denk hierbij met name aan bepaalde politiegegevens. Als gevolg hiervan blijven ook sommige criminele gedragingen buiten beeld. Voor een goede monitoring en evaluatie levert dat beperkingen op.

Daarnaast zijn er mensen die niet onder de wet vallen omdat ze bijvoorbeeld onder artikel 8 vallen maar ze 6 jaar of langer in de regio woonachtig zijn. Dit zijn groepen die nu niet onder het bereik van de wet vallen, maar naar het oordeel van de betrokken gemeenten wel wenselijk zijn om te reguleren. Tot slot is er het vraagstuk van het waterbedeffect. Hoewel er geen duidelijk waterbedeeffect bleek uit de nationale evaluatie, spelen zorgen over het effect wel bij verschillende gemeenten. Dit is lastig inzichtelijk te maken met de huidig beschikbare informatie. Er is nu nauwelijks zicht op waar de mensen die geen vergunning krijgen in de gemeente terecht komen. Idealiter maak je deze analyse op het niveau van de woningmarktregio, maar dat is vooralsnog zo goed als niet te doen, zonder hier heel veel tijd aan te besteden.

3.2 Output

Naast randvoorwaardelijke aspecten voor een goede implementatie van monitoring en evaluatie, zijn er ook obstakels op het gebied van de analyse en data zelf. Hier kan een verschil worden gemaakt tussen de output en de outcome van de maatregelen. Output is de directe uitkomst en effecten van de maatregelen, in dit geval de verandering in de bevolkingssamenstelling in het aangewezen gebied. Outcome is aan de andere kant een indirect effect, in dit geval de leefbaarheid en veiligheid van het aangewezen gebied.

Afhankelijkheid van secundaire data

² Zie: Ministerie van BZK, januari 2022, "Handreiking voor aanvragen gebiedsaanwijzing op grond van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek"

Op het gebied van de output zijn de dataproblemen vooral methodologisch van aard. De indicatoren die veelal worden gebruikt komen uit secundaire bronnen, waardoor er afhankelijkheid bestaat van deze onderzoeken. Zo kan bijvoorbeeld een verandering in methodologie ervoor zorgen dat indicatoren plots wegvallen of dat de vergelijking met eerdere jaren lastig, of zelfs onmogelijk wordt.

Daarnaast is het schaalniveau van de aanwijzing vaak anders dan het schaalniveau van de in (openbare) bronnen beschikbare data. Zeker in gemeenten waar er “gespikkeld” wordt aangewezen, soms zelfs op het schaalniveau van een straat, is data op dit lage schaalniveau vinden een uitdaging. Een extra complicerende factor is als er samengewerkt moet worden met particuliere verhuurders voor complex-of pand specifieke data.

Daarnaast moeten de (tussen)evaluaties überhaupt korte perioden analyseren waardoor een effect lastig te meten is. Geheel in de geest van de wet, vragen dergelijke veranderingen in de samenleving een lange adem. Zo is het eventuele effect afhankelijk van mutaties in de woningvoorraad, waardoor het even kan duren voordat verandering zichtbaar is. Wel kennen veel van de complexen en gebieden waar de artikelen gelden een hogere mutatiegraad dan gemiddeld, waardoor de gevolgen van de maatregelen eerder merkbaar zouden moeten zijn. Ook dit heeft te maken met het aantal woningen dat onder de gebiedsaanwijzing valt.

3.3 Outcome

Het effect van de maatregelen op de leefbaarheid en veiligheid (de outcome) is nog ingewikkelder aan te tonen. Dit vloeit voort uit de problemen die hierboven zijn besproken, zoals de afhankelijkheid van derden zorgt soms voor het gebruik van verouderde data door updateprocessen die niet afgestemd zijn. Zo kan bijvoorbeeld de meest recente Leefbaarometer soms twee jaar oud zijn, of een buurtmonitor en –enquête slechts eenmaal in de paar jaar wordt afgenomen. Een gedegen en actuele evaluatie kan dan lastig worden als de Wbmgp aanvraag niet synchroon loopt met deze verouderde data. Met name heeft de complexiteit van de effecten aantonen echter te maken met causaliteit in combinatie met de aard van de wetgeving. Bij artikel 9 speelt dit probleem extra. Bij artikel 8 en 10 zijn er namelijk duidelijk gelinkte variabelen waarop ze invloed hebben (zoals werkloosheid bij artikel 8 en meldingen van overlast bij artikel 10). Voor artikel 9 is dit door de brede mogelijkheden minder duidelijk.

De inzet van de Wbmgp is verbonden aan een aantal voorwaarden. Een van deze voorwaarden is het aanpakken van de leefbaarheid door een brede wijkaanpak, waarin selectieve woningtoewijzing slechts een van de instrumenten is en daarop aanvullend is. Hierdoor is het onmogelijk om eventuele veranderingen direct te koppelen aan de inzet van de Wbmgp en diens effect te ‘isoleren’ in een evaluatie. Daarbij heerst het gevoel dat de effecten van de inzet van andere instrumenten, zoals sloop-nieuwbouw en rijksprogramma’s (zoals recent het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid), die ook in kwetsbare wijken of buurten worden ingezet, vermoedelijk groter zijn.

Daarnaast gaat het in de sturing op grond van de Wbmgp vaak om kleine aantallen woningtoewijzingen, zeker bij kleine gebiedsaanwijzingen, waardoor trends lastig te identificeren zijn en de effecten op leefbaarheid ook wellicht niet zo groot zijn, of zich in ieder geval niet op het schaalniveau van de data openbaren.

Het gebruik van kwalitatieve data biedt hier eventueel soelaas, aangezien er dan wel ruimte is voor deze nuancering en de ervaringen met de omgeving in het instrument juist centraal staan. Echter is het aantal woningen waar het om gaat vaak weer te groot voor een structureel

kwalitatief onderzoek. Hier zouden professionals en huurdersorganisaties wel een rol in kunnen spelen.

Leefbaarheid is in essentie subjectief en complex fenomeen, waarbij verschillende aspecten zijn te onderscheiden (zie de 'dimensies' en de vele indicatoren in de Leefbaarometer). De leefbaarheidservaring van een gebied wordt vaak gevormd op verschillende schaalniveaus, waardoor de inzet van de Wbmgp op buurtniveau tegengewerkt kan worden door andere ontwikkelingen op wijkniveau. Kwalitatieve data is dus ook niet zalmakend in het effect aantonen.

Dit alles maakt de rol van duiding en interpretaties van cijfers erg belangrijk. Maar hierbij is het waarborgen van continuïteit, zowel bij gemeenten als woningcorporaties een belangrijke uitdaging.

4 Oplossingen

Na de problematiek te hebben geanalyseerd zien wij een aantal oplossingsrichtingen, waarbij een combinatie van deze richtingen mogelijk, en zelfs wenselijk is. Bij deze oplossingsrichtingen wordt zowel de gewenste rol van het ministerie als die van gemeenten zelf besproken. Enkele oplossingen worden vervolgens uitgewerkt in deel B.

4.1 Communicatie

Naast de voor de hand liggende optie om betere data te genereren, waar in de volgende paragraaf op wordt ingegaan, kan er ook op een structurelere manier worden gekeken naar de manier van evalueren en de gevoeligheid die er vaak om de Wbmgp hangt. Dit kan worden aangepakt door meer in te zetten op communicatie van de duale doelstelling en de positieve beweging die bij de inzet vaak te zien is, los van de direct aantoonbare causaliteit. Aan een fundamenteel of principieel tegengeluid zal nog steeds weinig te doen zijn.

De Wbmgp moet nu namelijk geëvalueerd worden op zijn eigen merites en is daarmee nadrukkelijk gekoppeld aan de drie instrumenten voor selectieve woningtoewijzing die de wet de gemeenten biedt. Dit terwijl de kracht waarschijnlijk ligt in de brede wijkaanpak waarvan de Wbmgp een onderdeel is en bij wet ook behoort te zijn. Het zijn instrumenten die meehelpen om andere instrumenten (meer) succes te laten hebben. Dit verhaal kan meer worden verteld, waardoor er ook geen onrealistische verwachtingen aan monitoring en evaluatie van de drie instrumenten sec komen te hangen.

Het volledige verhaal vertellen heeft ook te maken met de formulering van de bovenliggende doelstelling. Waar er nu in de praktijk vooral de nadruk ligt op de (tekortschietende) metingen van de outcome kan er meer focus worden gelegd op de output, dit is immers ook een concreet doel van de Wbmgp, en beter meetbaar. Het afzonderlijke effect van de outcome is niet te meten of te 'isoleren', maar kan wel worden gemeten en geëvalueerd als een onderdeel van de brede wijkaanpak (in geval van artikel 8, 9, en 10) of bijvoorbeeld van de gemeentelijke aanpak woonoverlast (in geval van artikel 10). Welke beweging is te zien op een iets hoger schaalniveau?

Natuurlijk blijft er een behoefte aan een zorgvuldige afweging van het instrument, maar het helpt wanneer er meer vertrouwen vanuit de gemeenteraad en de lokale samenleving is dat het instrument goed gebruikt wordt en van meerwaarde kan zijn. Een open communicatie over wat wel en niet kan in de inzet en evaluatie van de Wbmgp - en welke bewegingen de samenwerkende partijen in de aangewezen gebieden tot stand willen brengen - is daarbij essentieel. Het is hierbij de inschatting van de Wbmgp-gemeenten dat een grotere nadruk op kwalitatieve methoden behulpzaam kan zijn, waarbij ook bewoners aan het woord komen over de gebied brede effecten en de inzet van de Wbmgp. Iedereen is tenslotte ten gunste van de inwoners aan de slag, en hun ervaring weegt zwaar.

In aanvulling, er is momenteel geen norm beschikbaar aan de hand waarvan bepaald kan worden wanneer de inzet van de Wbmgp niet meer noodzakelijk is. Het bepalen van een algemene of landelijke norm zal onmogelijk zijn. Een dergelijke norm zal altijd ingegeven worden door de specifieke lokale context, en een lokale bestuurlijke afweging. Het is niet iets waar de rijksoverheid op zal kunnen sturen. Wel is het mogelijk om ondersteuning te bieden in de vorm van onderzoek of vergelijkende studies op gemeentelijk niveau. Lokaal kan zo wellicht meer zicht ontstaan op te hanteren grenswaardes. Hierdoor kan de overweging die de gemeenten maken bij het inzetten van het instrument inzichtelijker worden en daarmee wordt de inzet meer gelegitimeerd.

Meer pragmatisch wordt nu al in raadsvergaderingen draagvlak gecreëerd voor de manier van monitoring en evaluatie door middel van het organiseren van een kennissessie of het bespreken van de onderzoeksopzet. Dit kan breder worden uitgezet waardoor de raad ook echt wordt meegenomen in de (on)mogelijkheden rondom de evaluatie en niet achteraf hierdoor verrast wordt.

4.1.1 Rol ministerie

De rol van het ministerie zit in deze oplossingsrichting vooral in vier dingen:

1. Het stigma rondom de Wbmgp verminderen. Het helpt bijvoorbeeld om de artikelen los te bespreken in plaats van over de Rotterdamwet als geheel te communiceren. Artikel 8 is het meest controversieel, maar daarom hebben andere artikelen het ook 'moeilijk', terwijl het draagvlak hiervoor groter is;
2. Het verhaal vertellen en aan verwachtingsmanagement doen over van wat er van de Wbmgp-sturing, en de evaluatie verwacht kan worden;
3. Het benadrukken van het belang van kwalitatieve data en hier een gestandaardiseerd format voor ontwikkelen (zie ook de volgende paragraaf en bijlage 1 en 2);
4. Het verkennen van de mogelijkheden om de evaluatie van de Wbmgp op outcome niveau integraal onderdeel te laten zijn van de brede wijkaanpak of van de gemeentelijke aanpak woonoverlast, om zo een completer beeld te krijgen.

4.1.2 Rol gemeenten

1. Voor evaluatieve doeleinden is het nuttig als gemeenten nadenken over of het in de lokale context behulpzaam is om grenswaarden toe te voegen voor artikel 8, 9 en/of 10. Door deze duidelijke mijlpalen te zetten geeft dit meer richting voor een eventuele verlengingsaanvraag.
2. In de evaluatie en monitoring van de Wbmgp en in de raad meer aandacht geven aan het belang van output veranderingen en de doelstellingen die daarbij horen;
3. De raad bij de aanvraag of onderzoeksopzet al informeren over de moeilijkheden en mogelijkheden over wat wel en niet kan omtrent monitoring en evaluatieonderzoek op het gebied van outcome en causaliteit. Hierbij ook het belang van kwalitatieve data en ervaringen van bewoners centraal zetten.

4.2 Data en operationalisatie

Evaluatie

Naast dat meer inzet op de communicatie over de Wbmgp de gevoeligheid rondom de evaluatie wat kan wegnemen zijn er ook verbetermogelijkheden rondom de data en de manier van evalueren. De potentie ligt hier vooral in de duiding van de cijfers die uit een evaluatie komen. Door meer eenduidigheid in de gemeentelijke evaluaties te creëren, kunnen de cijfers van verschillende gemeenten beter tegen elkaar af worden gezet, met als groot voordeel dat deze meteen beter te duiden zijn, voor 'insiders' en misschien ook buitenstaanders. Dit helpt ook bij het kunnen maken van een integrale afweging van de effectiviteit van het instrument.

Ook is geopperd dat een nationaal onderzoek gedaan zou kunnen worden naar de effecten van de inzet van de Wbmgp, waartegen gemeenten hun resultaten kunnen afzetten. Dit onderzoek zal echter met dezelfde schaal- en data obstakels beschreven in hoofdstuk 3 te maken krijgen. Dit maakt de toegevoegde waarde van zo'n onderzoek klein. De grote diversiteit in de inzet en uitgangssituatie in de verschillende gemeenten beperkt een dergelijke studie verder

Momenteel wordt er aan eenduidigheid en samenwerking vooral invulling gegeven door de leerkring, waar casussen en aanpakken worden besproken. Deze leerkring wordt gefaciliteerd door het ministerie en wordt al als zeer behulpzaam ervaren door de gemeenten.

De gewenste eenduidigheid kan zowel kwantitatief als kwalitatief vormkrijgen. Op het kwantitatieve spoor gaat dit bijvoorbeeld over gestandaardiseerde enquêtevragen in de buurtmonitor voor de Wbmgp, zodat deze data hetzelfde is tussen gemeenten en beter vergeleken kan worden. Deze standaardvragen kunnen aangevuld worden door specifieke indicatoren die bij de ingezette artikelen horen en indicatoren die belangrijk zijn in de lokale context.

Ook zorg primaire dataverzameling ervoor dat de afhankelijkheid van secundaire databronnen minder groot wordt. Er kan op dit gebied ook gedacht worden aan een landelijk onderzoek naar de effecten om deze af te kunnen zetten tegen de lokale effecten. Dit kan eventueel met behulp van microdata, waardoor het schaalniveau van de gebiedsaanwijzing minder een probleem vormt. Wel is het erg lastig om microdata te verkrijgen. Dit komt door privacywetgeving en gevoelige informatie die in de microdata kan zitten, waardoor toegang tot deze data streng bewaakt wordt. Op het gebied van kwalitatieve data gaat dit over gestandaardiseerde interviews die doorlopend worden afgenomen, met professionals maar ook zeker met bewoners. De stappen richting een grotere standaardisatie die gezet zijn in het kader van de lokale evaluaties in 2021, zijn hiervoor een mooie basis.

Een manier om de outcome-effecten beter te kunnen meten is door gebieden te vergelijken wat betreft het wel of niet inzetten van de instrumenten. Momenteel wordt dit (onbewust) gedaan in Rotterdam, waar de toepassing van artikel 8 was verlopen en niet meer werd aangevraagd, en nu gemonitord kan worden wat het niet inzetten van artikel 8 van de Wbmgp doet voor de wijken en buurten. Ook wordt er al gebruik gemaakt van referentiecomplexen of buurten, waarbij deze vergeleken kunnen worden met andere complexen of buurten in de wijk waar de Wbmgp wel geldt om zo de effecten proberen te isoleren. Hier gelden echter dezelfde obstakels met betrekking op de data, waarbij het schaalniveau en de periode van de data wel overeen moet komen en de aantallen groot genoeg moeten zijn om iets te kunnen concluderen.

Monitoring en indicatoren

Een gezamenlijke basis in de vorm van een format met indicatoren die per artikel gebruikt moeten worden is een optie om de monitoring vorm te geven. Waar mogelijk kan er gebruik gemaakt worden van landelijke definities. Het is wel belangrijk dat hier ruimte blijft voor lokale aanvullingen en vragen dus het juridisch volledig vastzetten is niet wenselijk.

Er wordt momenteel vooral gerefereerd naar de (handreiking voor het doen van een) aanvraag wat betreft de indicatoren die worden gebruikt. Hierin kan meer een groeimodel worden gebruikt waarbij er ruimte is voor voortschrijdend inzicht om indicatoren aan te scherpen. Om de monitoring te professionaliseren kan er gedacht worden aan een dashboard van de indicatoren, zoals al gebeurt bij de gemeente Capelle aan den IJssel. Hier is wel extra inzet van een datamanager voor nodig.

Daarnaast is er ook een verbeterslag te maken in de data en de bewaartermijnen van deze data door de samenwerking met de woningcorporaties te verbeteren. Door deze partijen mee te nemen aan de voorkant van het proces en dus ook mee te laten kijken in bovenstaand groeimodel en de indicatoren die gebruikt worden is er meer garantie dat de data beschikbaar is en wat eventuele andere mogelijkheden zijn. Wel is het goed om hierbij de overwegen dat dit wel (wat) extra werk oplevert voor de medewerkers van de corporaties.

4.2.1 Rol ministerie

In dit scenario zijn er ook concrete uitvoeringsaspecten die het ministerie kan inzetten. Van de onderstaande punten is de eerste uitgewerkt in deel B:

1. Een nationaal evaluatieformat met indicatoren introduceren, waarbij wel ruimte wordt gegeven aan lokale aanvulling (zie deel B voor de uitwerking van dit punt). Dit geeft meer duidelijkheid voor betrokken partijen van wat er nodig is en wat de grenzen zijn van monitoren en evalueren. Dit kan eventueel juridisch geborgd worden middels een besluit. Vervolgens kan er via een besluit of ministeriële regeling juridisch geborgd worden welke data corporaties wel en niet leveren aan gemeenten voor monitoring en evaluatie. Dit geldt vooral voor artikel 8 en artikel 9. Anderzijds is de samenwerking tussen Wbm-gp-gemeenten al sterk en nieuwe gemeenten vinden het ministerie voor informatie, overleg en handreikingen;
2. Juridisch verduidelijken wat de bewaartermijnen en AVG technische omgang met de data is. Dit kan ook een agendapunt zijn in een bijeenkomst van de leerkring;
3. Het voortzetten van de leerkring, en hierbij meer ruimte maken voor het uitwisselen van resultaten en methoden, duiding en interpretatie, maar ook kunnen hier verschillende databronnen worden samengebracht.

4.2.2 Rol gemeenten

Van de onderstaande punten zijn punten 2, 4 en 5 uitgewerkt in deel B.

1. De woningcorporaties bij de aanvraag betrekken zodat duidelijk is welke data er nodig is en hoe dit geborgd kan worden. Dit is zeker relevant als de vergunningverlening gemandateerd wordt. Deze samenwerking ook tijdens de uitvoering sterk houden;
2. Zich houden aan de afgesproken normen en indicatoren bij evaluaties (zoals te vinden in deel B), zodat er tussen de gemeenten vergeleken kan worden;
3. Gebruik maken van een referentie-buurt of complex en deze ook monitoren. Bij het afschaffen van een artikel blijven monitoren en deze bevindingen delen met de leerkring;
4. In buurtevaluaties en onderzoeken specifieke Wbm-gp vragen opnemen om de afhankelijkheid van secundaire databronnen te verkleinen (te vinden in bijlage 1).
5. Doorlopende kwalitatieve interviews introduceren om ook kwalitatief te monitoren, met een standaard format (zie bijlage 2);
6. De beschikbare handreikingen vanuit het ministerie beter onder de aandacht brengen bij medewerkers.

Deel B

In dit deel geven we invulling aan een aantal aanbevelingen uit de verkenning in deel A. Een aantal formats zijn uitgewerkt die behulpzaam zijn in de onderbouwing, monitoring en (lokale) evaluatie van (de inzet van) de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek inzetten (Wbmgp).

Eerst wordt er een voorzet gedaan voor mogelijke definities en operationalisatie van artikel 9, geïnspireerd op de wijze waarop dit artikel in de praktijk wordt ingezet door gemeenten. Vervolgens wordt het bestaande **evaluatieformat** geüpdatet en de randvoorwaarden en beste manier om de data te duiden besproken. Daarna wordt er ingegaan op de ten minste te gebruiken **indicatoren en de beschikbare bronnen** voor de verschillende indicatoren.

In bijlage 1 en 2 zijn vervolgens zijn tot slot een **enquête-format** en een **gesprekslijst** opgenomen, die kunnen dienen als manier om data op te halen en indicatoren te operationaliseren. Deze formats bieden ruimte voor lokale in- en aanvulling en het wordt gemeenten aangeraden om bij de evaluatie van de Wbmgp voortschrijdend inzicht de ruimte te geven en continu indicatoren aan te scherpen. Het doel van deze formats is om meer duidelijkheid en een gemeenschappelijke basis voor een meer complete monitoring en evaluatie van de Wbmgp. Ook biedt deze notitie nuancering aangaande de (on)mogelijkheden in het meten van effecten van de Wbmgp. Dit samen met de afwegingen daarbij.

5 Formats voor monitoren en evalueren van de Wbmgp

5.1 Artikel 9 operationalisatie

Artikel 9 biedt gemeenten de mogelijkheid om voorrang te verlenen op basis van de huisvestingsverordening voor woningzoekenden met bepaalde *sociaaleconomische kenmerken*. Dit kan op vele manieren worden geoperationaliseerd. Momenteel gebruiken veel gemeenten het artikel om voorrang te geven aan bepaalde beroepsgroepen. Dit is in sommige gemeenten preciezer afgebakend dan in andere.

Hieronder is een overzicht opgenomen van de bestaande manieren van operationalisatie van artikel 9. Met name voorrang voor beroepen in de (maatschappelijke) dienstverlening, het hebben van een startkwalificatie of het zijn van student vormen de basis voor toepassing van artikel 9. Verder wordt artikel 9 in een aantal gemeenten (Nissewaard, Rotterdam, Tilburg, Zaanstad) gebruikt om voorrang te geven aan mensen met een inkomen uit werk, een “verzachte inzet” van artikel 8.

Tabel 1 Overzicht voorwaarden artikel 9

Gemeente	Onder artikel 9 voorrang voor:
Capelle aan den IJssel	- Huishoudens waarvan minimaal één persoon werkt in de publieke sector, gevolgd door; - Huishoudens waarvan minimaal één persoon een beroep heeft in de dienstverlening volgens de CBS-definitie van dienstverlening in de Beroepenindeling ROA-CBS 2014.
Schiedam	- Huishoudens waarvan minimaal één persoon een beroep heeft in de maatschappelijke dienstverlening, volgens de CBS-definitie; - Huishoudens waarvan ten minste één persoon in Schiedam werkzaam is in de maakindustrie, volgens de CBS-definitie;

	Huishoudens waarvan ten minste één persoon voltijd studeert aan een instelling voor het hoger onderwijs als bedoeld in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.
Rotterdam	- Het aantoonbaar verrichten van betaald werk, ongeacht het aantal uren per week dat daaraan besteed wordt; - Het aantoonbaar verrichten van vrijwilligerswerk, ongeacht het aantal uren per week dat daaraan besteed wordt; - Het hebben van een opleidingsniveau van ten minste middelbaar beroepsonderwijs; - Het beoefenen van het beroep van beeldend kunstenaar, blijkend uit een portfolio van voldoende omvang en kwaliteit; - Het hebben van een beroep in het onderwijs, in een zorginstelling of bij een politie-eenheid genoemd in bijlage 2 van de verordening.
Nissewaard	- Een inkomen op grond van het in dienstbetrekking verrichten van arbeid; - Een inkomen uit zelfstandig beroep of bedrijf; - Een inkomen op grond van een regeling voor vrijwillig vervroegd uittreden; - Een ouderdomspensioen als bedoeld in de Algemene Ouderdomswet; - Een ouderdoms- of nabestaandenpensioen als bedoeld in de Wet op de loonbelasting 1964, of - Een aanspraak op studiefinanciering als bedoeld in de Wet studiefinanciering 2000.
Tilburg	Woningzoekenden waarbij het hebben van een startkwalificatie in de zin van de Leerplichtwet en/of inkomen uit werk.
Vlaardingen	- Passend omvang huishouden (aantal kamers = maximaal aantal personen), plus de voorwaarde; - Niet-huurtoeslaggerechtigden met een inkomen tot de inkomensgrens middeninkomens.
Zaanstad	- Woningzoekenden met inkomen; - Een inkomen uit non-commerciële dienstverlening (conform de definitie van het CBS) gedurende 12 maanden voorafgaand aan de aanvraag van een huisvestingsvergunning of een inkomen uit non-commerciële dienstverlening (conform de definitie van het CBS) met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd (vaste dienst) of bepaalde tijd (aanstelling tijdelijke dienst) voor minimaal 12 maanden en voor tenminste 18 uur per week; - Een startkwalificatie, (conform artikel 1 van de Leerplichtwet), waarbij het hebben van inkomen voorgaat op het hebben van een startkwalificatie.

Mocht een gemeente artikel 9 willen inzetten is het goed om verschillende definities af te bakenen. Hieronder enkele suggesties:

- Zoals in gemeente Capelle aan den IJssel, Schiedam en Zaanstad wordt aangeraden met CBS-definities van een bepaalde beroepsgroep te werken. Dit draagt bij aan de uitvoerbaarheid, de eenduidigheid en vergelijkbaarheid van verschillende cijfers tussen de gemeenten.
- Dit kan verder afgebakend worden door, zoals in de gemeente Rotterdam, een uitputtende lijst van beroepen opnemen in een bijlage van de verordening. Zie ook de huisvestingsverordening van Amsterdam³ voor een lijst van denkbare beroepen.
- Zoals bij de gemeente Zaanstad kan het aantal uur ook verder afgebakend worden, dit is in de gemeente Rotterdam juist bewust niet gedaan (grotere populatie die voorrang kan krijgen) en is dus afhankelijk van de gemeentelijke keuze hierin.

³ De gemeente Amsterdam gebruikt deze lijst van beroepen voor voorrang op toewijzing, maar doet dit niet via de Wbmgp. Desondanks kan de lijst een manier zijn om de beroepsgroepen (ook bij sturing via de Wbmgp) te borgen.

Voor meer informatie over de verordeningen en onderbouwingen hebben we hier een overzicht van de verschillende documenten die kaderstellend zijn in de monitoring, evaluatie en uitvoering van de Wbmgp met betrekking tot artikel 8, 9 en/of 10. Deze is voor het laatste updatet op 26 januari 2024.

Besluiten

['s-Hertogenbosch](#)

[Zaanstad](#)

[Vlaardingen](#)

[Tilburg \(aanvulling\)](#)

[Nissewaard](#)

[Rotterdam](#)

[Schiedam](#)

[Dordrecht](#)

[Capelle aan den IJssel](#)

Verordeningen

['s-Hertogenbosch](#)

[Zaanstad](#)

[Vlaardingen](#)

[Tilburg](#)

[Nissewaard](#)

[Rotterdam](#)

[Schiedam](#)

[Dordrecht](#)

[Capelle aan den IJssel](#)

5.2 Update evaluatiekader Pieter Tops

Het evaluatieformat⁴ bestaat uit drie hoofdonderdelen: 1. Het brede, strategische verhaal, 2. Inhoudelijke doelstellingen, en 3. Operationele knelpunten en verbeterpunten.

In het beoordelen van de inhoudelijke doelstellingen in onderdeel 2 van het kader spelen verschillende kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren een belangrijke rol. Het overzicht van indicatoren en bronnen is te vinden in paragraaf 5.3. De basis voor het verzamelen van kwalitatieve data in bijlage 1 en 2.

In dit onderdeel is een goede duiding van de verschillende gegevens zeer belangrijk. Dit aan de hand van drie meetmethodes:

1. Het aangewezen gebied door de tijd;
2. Het aangewezen gebied (en de ontwikkeling) afzetten tegen het gemiddelde van de indicator in de gemeente;
3. Het aangewezen gebied (en de ontwikkeling) afzetten tegen het gemiddelde van een referentiebuurt. Als hiervoor wordt gekozen is er een onderbouwing nodig waarom de referentiebuurt gekozen is.

We raden aan om, waar mogelijk, meerdere van deze technieken toe te passen, om zo een compleet en gebalanceerd beeld te verkrijgen van de (relatieve) situatie en ontwikkeling in het aangewezen gebied.

Ad 1. Het brede, strategische verhaal.

In de rapportage over de lokale evaluatie wordt hierbij aandacht besteed aan:

- 1.1 Het belang van de Wbmgp als onderdeel van een brede, meervoudige (gebieds)aanpak; in samenhang met andere interventies; beoordeling van het effect op de leefbaarheid (gemeten door de indicatoren paragraaf 5.3) in die brede context te bezien.
- 1.2 De doelaanvulling van de wet; de Wbmgp wordt door gemeenten op verschillende manieren gebruikt; werking/gebruik is in de tijd verschoven, ook gericht op interventie en beperking van overlast en crimineel gedrag (art. 10), en als individuele beschermingsmaatregel voor mensen in een kwetsbare positie (art. 8).
- 1.3 Onverwachte ontwikkelingen of (gewenste en ongewenste) neveneffecten, zoals preventieve werking (afname vergunningaanvragen), meer zicht op panden en verhuisbewegingen, en aantasting verdienmodel niet-legale praktijken.
- 1.4 Succesfactoren, concrete voorbeelden en verzamelde reacties uit de praktijk met betrekking tot de doeltreffendheid en de effecten van de Wbmgp in de praktijk. O.a. van huurders/bewoners, professionals van gemeente, woningcorporatie(s) en politie, andere verhuurders en instellingen, etc. Deze succesfactoren, voorbeelden en reacties kunnen als illustratie van het strategische verhaal in omliggende kaders in de rapportage worden geplaatst. Deze data kan worden verzameld door middel van de gesprekslijst (in bijlage 2).
- 1.5 Het proces van samenwerking en afstemming met partijen die betrokken zijn (geweest) bij de toepassing van de Wbmgp (en draagvlak daarvoor). Hierbij wordt samen met de volgende partijen nagegaan hoe het proces van samenwerking en afstemming is ervaren. Partijen kunnen dit ook ondersteunen met schriftelijke reacties (zie ook 1.4).
 - a. Woningcorporaties en politie;

⁴ Zoals opgesteld door Pieter Tops (emeritus-hoogleraar ondermijningstudies politieacademie) in het kader van de wetsevaluatie Wbmgp in 2019.

- b. Omliggende gemeenten i.v.m. de regionale afstemming), evt. provincie;
 - c. Woonconsumenten/huurders(organisaties) in het aangewezen gebied.
- 1.6 Andere lokale evaluaties in het kader van de Wbmgp op basis van politieke wensen (buiten dit kader om); hierbij kan ook worden ingegaan op het lokale proces. Ook ruimte voor dat van de partners (woningcorporaties en politie, bijvoorbeeld over operationele knelpunten bij het aanleveren van gegevens).

Ad 2. Inhoudelijke doelstellingen

In de rapportage zijn in ieder geval de volgende vragen aan de orde:

- 2.1 Wat is/zijn de inhoudelijke doelstelling(en) per gemeente? Zie hiervoor de geformuleerde (SMART-)doelen geoperationaliseerd door indicatoren in de Wbmgp-aanvraag.
- 2.2a Waarom is voor art. 8, 9 en/of 10 gekozen? Hierbij kan (in relatie tot de inhoudelijke doelstellingen) een koppeling worden gelegd met de schaal van de stad en met de ontwikkeling van de stad als geheel, breder dan alleen de scope van het aangewezen gebied. Ook kunnen hier de bij de artikel horende indicatoren (zie paragraaf 5.3) worden gebruikt. Doe dit door de cijfers af te zetten tegen en gemiddelde van de stad, de ontwikkeling van het aangewezen gebied te laten zien of te vergelijken met een referentiebuurt.
- 2.2b Waarom is voor dit gebied gekozen, wat zijn de kenmerken van het gebied? Gebruik hier in de aanvraag en de evaluatie dezelfde indicatoren (zie paragraaf 5.3) om een ontwikkeling te laten zien. Zet deze cijfers af tegen de gemiddelde ontwikkeling van de stad of de ontwikkeling van de referentiebuurt.
- 2.3 Is de toepassing van art. 10 gekoppeld aan de inzet van andere wet- en regelgeving en maatregelen om de (woon)overlast en criminaliteit in het aangewezen gebied aan te pakken?
- 2.4 Om hoeveel woningen en om welke aangewezen gebieden gaat het? Wat is de gemiddelde mutatiegraad geweest? Dit is vervolgens te linken aan de te verwachten effecten van de inzet Wbmgp of het gebied van output en daarmee ook outcome.
- 2.5 Hoeveel woningen zijn corporatiebezit en hoeveel particulier?
- 2.6 Hoeveel huisvestingsvergunningen zijn aangevraagd (art. 8, 9 en/of 10) en hoeveel zijn er geweigerd (op basis van art. 8 resp. art. 10)?
- 2.7 Hoeveel huisvestingsvergunningen zijn verstrekt op grond van art.8, omdat de woningzoekende zes jaar of langer onafgebroken in de regio woonde en geen inkomen uit arbeid had (conform art. 8, eerste lid, a of b) ten tijde van de aanvraag van de huisvestingsvergunning?
- 2.8 Hoeveel huisvestingsvergunningen zijn verstrekt op grond van art.8, omdat de woningzoekende onder een van de uitzonderingsbepalingen viel van art. 8, eerste lid, c t/m f?
- 2.9 Hoeveel huisvestingsvergunningen zijn onder 'voorwaarden' (art. 10) verstrekt? Wat voor voorwaarden zijn dat geweest?
- 2.10 Hoeveel huisvestingsvergunningen zijn onder de 'hardheidsclausule' verstrekt (art. 8, tweede lid en 10, vijfde lid)?
- 2.11 Hoeveel woningzoekenden met voorrang zijn er ingestroomd; en op basis van welke sociaaleconomische kenmerken' (art. 9)?
- 2.12 Hoe is de uitvoering van de handhaving ervaren? In welke mate is gebruik gemaakt van last onder dwangsom, bestuurlijke boete, uitzetting of van andere maatregelen?

- 2.13 Waar zijn de 'geweigerden' naar toe verhuist (binnen de gemeente in de niet-aangewezen wijken/buurtten, elders in de regio, daarbuiten in NL of onbekend)?
- 2.14 Is er onderzoek gedaan naar een eventueel waterbedeefte in andere niet aangewezen wijken/buurtten in de gemeente (qua bevolkingssamenstelling en leefbaarheid)? Zo ja, wat zijn de bevindingen? Zo nee, wat zijn de indrukken/ervaringen van professionals?
- 2.15 Zijn er waarneembare effecten in de aangewezen gebieden?
- a. Kwantitatief: op basis van de indicatoren die gebruikt worden. Deze kunnen worden voorzien van data door lokale monitorinstrumenten (bv. buurtindex en -monitor) en landelijke (Leefbaarometer); naast gegevens over de verbetering van de leefbaarheid, betreft het hier indicatoren gerelateerd aan de 'geschiktheid' van de Wbmgp-maatregel en de ontwikkeling van de buurt in zijn algemeenheid (zie 2.2b hierboven):
- art. 8: o.a. verhouding werkenden/niet-werkenden, aandeel (langdurige) bijstand, aandeel huishoudens met uitkeringen (AO, WW, AOW), aantal 15-64-jarigen met inkomsten uit arbeid.
 - art. 9: o.a. aandeel sociaaleconomische doelgroepen met voorrang; bv. aandeel jongeren met een startkwalificatie (als er bijvoorbeeld voorrang wordt gegeven aan studenten of mensen met een startkwalificatie).
 - art. 10: o.a. veiligheidsindex, aantal meldingen/incidenten per 1000 inwoners, soorten overlast en criminaliteit in de vorm van aangiften, aantal verdachten per 1000 inwoners. Ook kan het hier gaan om klachten en meldingen die bij de gemeente en woningcorporaties binnen komen over woonoverlast.
- Zoals bij de aanvraag is gebeurd, worden de gegevens weergegeven ten opzichte van de situatie tijdens de aanvraag in het aangewezen gebied, het gemeentelijk gemiddelde en/of enkele vergelijkbare gebieden.
- b. Kwalitatief: op basis van de indicatoren die ingevuld worden met data verkregen uit gesprekken met bewoners en professionals betrokken bij de aangewezen wijken/buurtten en/of onderzoeken (bv. belevingsonderzoek, bewonersenquête); zie ook 1.4. Deze data kan verzameld worden middels de formaten in bijlage 1 en 2.
- 2.16 Is art. 8, 9 en 10 in gebieden gedifferentieerd toegepast? Is daarbij van tevoren de toepassing van art. 8, 9 en 10 in het aangewezen gebied integraal afgewogen en in samenhang gezien?
- 2.17 Is er meer leegstand in corporatiebezit in Wbmgp-gebieden ten opzichte van het niet-aangewezen corporatiebezit? En is er in dat verband een groter effect op de particuliere markt als gevolg van art. 8 en/of art. 10?
- 2.18 Neemt het aantal meldingen van overlast gevend en crimineel gedrag in de aangewezen gebieden toe (paradoxaal effect) of af?
- 2.19 Op welke termijn lijkt beëindiging van de toepassing van de Wbmgp realistisch (ondanks het feit dat het een kwestie is van lange adem). Is daar al iets over te zeggen?

Ad 3. Operationele knelpunten en verbeterpunten

In de rapportage over de lokale evaluatie wordt tevens aandacht besteed aan zowel lokale als landelijke knelpunten en verbeterpunten. Hierbij kan ook gebruik worden gemaakt van andere lokale evaluaties (zie 1.6):

- 3.1 Het benoemen van lokale knelpunten en verbeterpunten (dit betreft maatwerk; deze punten kunnen immers per gemeente verschillen). Daarbij wordt het volgende onderscheid gemaakt:
- a. binnen de gemeente; met bijdrage van de betrokken afdelingen;
 - b. in relatie tot de woningcorporatie(s); met bijdrage van corporatie(s)

c. in relatie tot de politie; met bijdrage van politie.

Hierbij worden samen met resp. de betrokken afdelingen binnen de gemeente, de corporatie(s) en de betrokken politiemedewerkers lokale knelpunten en verbeterpunten benoemd.

Bij dit onderdeel kan ook worden ingegaan op de handhaving en eventuele knelpunten en verbetermogelijkheden die zich daarbij voordoen.

- 3.2 Het benoemen van landelijke knelpunten en verbeterpunten bij het toepassen van de Wbmgp. Zijn er naast aandacht voor bestaande knelpunten in de wet, andere 'bijzondere maatregelen' voor het aanpakken van de 'grootstedelijke problematiek' waarmee de wet kan worden versterkt ter vergroting van de slagkracht en weerbaarheid van het lokaal bestuur?
- 3.3 Het benoemen van knelpunten bij het verzamelen en duiden van de data die gebruikt is in de evaluatie. Hierbij kan worden ingegaan op de (on)mogelijkheden van het isoleren van het effect, en hoe er is omgegaan met deze obstakels.

5.3 Indicatoren

Hieronder is een overzicht van indicatoren te vinden die ten minste te gebruiken zijn in het aanvragen, monitoren of evalueren van de Wbmgp-instrumenten. Deze indicatoren worden gebruikt ter onderbouwing van de geschiktheid en noodzakelijkheid en komen op meerdere plekken in de beleidscyclus terug. In de aanvraag als aanleiding, in de evaluatie als voortgangsmeting en de eventuele verlengings- of uitbreidingsaanvraag als conclusie van die voortgangsmeting. Het is dus nuttig om de gekozen indicatoren ook in de toekomst te hanteren, deze volgens eenzelfde methode te meten en te monitoren.

Het overzicht hieronder moet gelezen worden als een 'waaier van mogelijkheden'. Hier zijn aanvullingen op mogelijk ingegeven door de specifieke operationalisering van artikel 9 door de gemeente en de specifieke lokale context. In het kader van vergelijkbaarheid tussen gemeenten raden we aan deze indicatoren ten minste te gebruiken.

We hebben hier de indicatoren uitgesplitst op het gebied van outcome en output

Outcome

Op het gebied van de outcome zijn er verschillende indicatoren die gemeten kunnen worden. De eerste set gaat over de algemene situatie (zie 1.1, 2.2a en 2.2b in het evaluatiekader in paragraaf 5.2). Deze indicatoren moeten vooral gekoppeld worden aan de gronden waarop de Wbmgp wordt ingezet (opvallende gebiedskenmerken). Hierbij verdient het aanbeveling om te duiden welke ontwikkeling of beweging gewenst is als gevolg van de inzet van de brede wijkaanpak en de Wbmgp-instrumenten daarbinnen.

Indicator	Mogelijke bron
Huishoudens met een inkomen tot 120 (110)% sociaal minimum	CBS
Aantal dossiers/beschikkingen jeugdzorg	Jeugdzorg, CBS
Mutatiegraad/verhuisbewegingen aangewezen gebieden	BRP, Corporatie
Aantal met schuldsanering (aantal per 1000 p)	Gemeentelijke sociale dienst(en)
Aantal met betalingsachterstand op de zorgpremie (aantal per 1000 p)	Gemeentelijke sociale dienst(en)
Samenstelling van de wijk en komst nieuwe bewoners	Lokale enquête (bij voldoende response, anders kwalitatief gebruiken)

Daarnaast kan, om de outcome effecten van de Wbmgp te meten, gebruik worden gemaakt van de Leefbaarometer. Het is raadzaam altijd naar de cijfers van de Leefbaarometer te kijken. Deze data is echter vaak wat verouderd (gezien de cyclus waarin deze dataset wordt geüpdatet) of het schaalniveau komt niet overeen met het aangewezen gebied. Daarom raden we aanvullend aan om kwalitatieve data op te halen, gebruikmakend van de enquête-module en gesprekslijst uit bijlage 1 en 2.

De outcome van de Wbmgp inzet (de leefbaarheid) kan het beste op deze kwalitatieve manier worden gemeten. Hiervoor kan de enquête-module ook als gesprekslijst met inwoners gebruikt worden. Bij een hoge respons (afhankelijk van de hoeveelheid vragen: bij benadering $n > 200$) kan deze data ook kwantitatief geanalyseerd worden.

Indicator	Mogelijke bron
Rapportcijfer buurt en ontwikkeling	Leefbaarometer/lokale enquête
Woningvoorraad	Leefbaarometer/lokale enquête
Voorzieningen	Leefbaarometer/lokale enquête
Fysieke omgeving	Leefbaarometer/lokale enquête
Sociale samenhang	Leefbaarometer/lokale enquête
Overlast en veiligheid	Leefbaarometer/lokale enquête
Leefbaarheid	Lokale enquête
Veiligheidservaring in en om woning	Lokale enquête
Positieve en negatieve associaties met de buurt	Lokale enquête
De ontwikkeling van de gemengdheid en samenstelling van de buurt	Lokale enquête

Output

Naast de outcome kan ook de output van de maatregelen inzichtelijk worden gemaakt. Dit kan per artikel, aangezien de output directer gelinkt is aan de maatregel en niet aan een breder aspect zoals leefbaarheid.

Artikel 8

Indicator	Mogelijke bron
15 tot en met 64-jarigen met inkomsten uit arbeid	Participatiebegeleider
Aandeel uitkeringen (per soort, bijstand, AO, WW, AOW)	CBS/ participatiebegeleider
Aandeel lange bijstandsuitkeringen	UWV
Netto arbeidsparticipatie	CBS

Artikel 9

Indicator	Mogelijke bron
Opleidingsniveau	CBS
Aantal 18-30 (18-23) met startkwalificatie	DUO + BRP
Theoretisch opgeleide personen (18-30)	DUO + BRP
% sociaaleconomische eigenschap waarop voorrang wordt gegeven	Afhankelijk van de sociaaleconomische kenmerken

Artikel 10

Indicator	Mogelijke bron
Overlast ervaringen (geluidsoverlast, hangjongeren, verloedering)	Lokale enquête (bij voldoende response, anders kwalitatief)
Criminaliteit ervaringen (drugs, berovingen, mishandeling, bedreigingen)	Lokale enquête (bij voldoende response, anders kwalitatief)
Score veiligheid in de buurt	Veiligheidsmonitor (CBS)
Overlastmeldingen	Politie,
Aantal woonoverlast dossiers	Toezicht en handhaving gemeente, corporatie
Aantal klachten en aard klachten (overlast, vervuiling, agressie en geweld)	Corporatie

Meldingen en handhavingsdossiers onrechtmatig gebruik van woningen	Toezicht en handhaving gemeente
Criminaliteitsmeldingen	Politie
Aantal incidenten (per 100(0) bewoners)	Politie
Aantal misdrijven (per 100(0) bewoners)	Politie
Criminaliteit in de buurt (naar soort criminaliteit)	CBS
Aangifte zware criminaliteit	Politie
Aangiften geweldsdelicten	Politie

Bijlage 1 enquête-module

Voor het verkrijgen van kwalitatieve data, om de effecten van de Wbmgp te monitoren en evalueren (meer specifiek de indicatoren in paragraaf 5.3 te voorzien van data), wordt gebruik gemaakt van enquêtes en/of gesprekken met professionals en bewoners. Om hier een standaard voor te bieden, ontwikkelden we een voorbeeld voor een **Wbmgp-module enquêtevragen**. Door deze te gebruiken kan per gemeente een vergelijkbare set data van voldoende kwaliteit worden verkregen. Het verdient aanbeveling om de enquête periodiek te herhalen.

De enquête is bedoeld om ervaringen op te halen bij bewoners. De vragen kunnen toegevoegd worden aan bijvoorbeeld een bestaande (leefbaarheids- of buurt-)monitor of gemeentelijk enquête-onderzoek, om gerichter data op te halen over de werking van de Wbmgp. Mocht het aangewezen gebied voor de werking van de Wbmgp afwijken van het gebied van de bestaande enquête, dan raden we aan deze enquête-module te gebruiken als leidraad voor het voeren van gesprekken met bewoners(organisaties).

Dit enquêteformat moet worden gezien als een basis. Wanneer op onderdelen reeds bestaande data beschikbaar is kunnen enquêtevragen natuurlijk vervallen. Uiteraard is het ook mogelijk om extra vragen, passend bij de lokale context, worden toegevoegd.

Algemeen

1. Welk rapportcijfer (van 1 tot 10) geeft u uw buurt in het algemeen?

2. Vindt u dat de leefbaarheid in uw buurt in het afgelopen jaar/jaren vooruit of achteruit is gegaan?

Heel erg
vooruit

Een beetje
vooruit

Gelijk
gebleven

Een beetje
achteruit

Heel erg
achteruit

3. In hoeverre merkt u iets van de (gebieds)aanpak van de gemeente in uw buurt? Denk hierbij aan wijkteams of buurtpreventieteams die actief zijn in uw buurt, of de renovatie van gebouwen.

Heel erg veel

Veel

Neutraal/
weet ik niet

Weinig

Niets

4. In hoeverre bent u het eens met de inzet* van de Wbmgp in uw buurt?

Heel erg eens

Eens

Neutraal/
weet ik niet

Oneens

Heel erg
oneens

* De Wbmgp gaat over selectieve woningtoewijzing: de gemeente kan, voordat een woning wordt toegewezen, van woningzoekenden eisen dat men inkomen uit werk heeft (artikel 8; dat geldt niet voor gepensioneerden en studenten), woningzoekenden weigeren in verband met overlast gevende en criminele gedragingen (artikel 10), en voorrang geven aan woningzoekenden met bepaalde sociaaleconomische kenmerken, bijvoorbeeld bepaalde beroepen (artikel 9). De gemeente past in uw buurt (PM/artikel 8, 9 en 10) toe.

5. In hoeverre is uw buurt positief veranderd sinds (PM datum van ingang inzet of laatste verlenging) op het gebied van?

	Heel erg veel	Veel	Neutraal/ weet ik niet	Weinig	Niets	Negatief veranderd
Overlast in de buurt*						
Veiligheid in de buurt						
De samenstelling van de buurt **						
De komst van nieuwe bewoners						

* Bij inzet van artikel 10

** Naar wens en bij voorkeur te specificeren: denk aan de verdeling van sociale huurwoningen en koopwoningen, verschillende huishoudensgrootten zoals alleenstaanden of gezinnen, maar ook opleidingsniveau en inkomen van bewoners.

Leefbaarheid

6. Hoe beoordeelt (met een rapportcijfer van 1 tot 10) u de volgende aspecten in uw buurt:

a) De woningen

b) De omgeving (het straatbeeld)

c) De voorzieningen (zoals winkels, scholen, parken)

d) De sociale samenhang (de betrokkenheid van bewoners in de buurt)

e) De veiligheid

f) De Leefbaarheid

7. In hoeverre voelt u zich thuis in uw buurt?

Heel erg	Een beetje	Neutraal/ weet ik niet	Niet	Helemaal niet
----------	------------	---------------------------	------	---------------

8. Noem een paar leuke en een paar minder leuke dingen van uw buurt

Open vraag

Veiligheid

9. Heeft u in uw buurt overlast (van het gedrag) van anderen?

	Heel erg veel	Veel	Neutraal/ weet ik niet	Weinig	Niets
Geluidsoverlast					
Hangjongeren					
Viezigheid op straat					
Andere overlast					

10. In hoeverre heeft u in uw buurt last van criminaliteit op de volgende gebieden?

	Heel erg veel	Veel	Neutraal / weet ik niet	Weinig	Niets
Drugs					
Berovingen					
Mishandeling					
Bedreigingen					
Andere vormen van criminaliteit					

11. Hoe veilig voelt u zich in uw buurt?

Heel erg	Een beetje	Neutraal/ weet ik niet	Niet	Helemaal niet
----------	------------	---------------------------	------	---------------

12. Hoe veilig voelt u zich in uw eigen woning?

Heel erg	Een beetje	Neutraal/ weet ik niet	Niet	Helemaal niet
----------	------------	---------------------------	------	---------------

13. In hoeverre vindt u dat de veiligheid in uw buurt positief is veranderd sinds (PM datum van ingang inzet of laatste verlenging)?

Heel erg	Een beetje	Neutraal/ weet ik niet	Niet	Helemaal niet
----------	------------	---------------------------	------	---------------

Bijlage 2: Gespreksthelijst professionals

De professionals waar het hier om gaat zijn in de praktijk werkzaam in de buurt of wijk waar selectieve woningtoewijzing op grond van de Wbmgp wordt toegepast. Het kan gaan om professionals bij de gemeente, woningcorporatie, politie, (zorg)instellingen, maatschappelijke organisaties etc.

Om cijfers die worden gebruikt voor de evaluatie en monitoring van de Wbmgp, zoals vergunningsdata en wijkdata, te kunnen duiden zijn interviews met professionals behulpzaam.

Algemeen

1. Wat kenmerkt de problematiek in de aangewezen gebieden?
2. Wat merkt u van de inzet van de Wbmgp in de aangewezen gebieden?*

* Uitleg van de toegepaste instrumenten uit de Wbmgp: de gemeente kan, voordat een woning wordt toegewezen, van woningzoekenden eisen dat men inkomen uit werk heeft (artikel 8; dat geldt niet voor gepensioneerden en studenten), woningzoekenden weigeren in verband met overlast gevende en criminele gedragingen (artikel 10), en voorrang geven aan woningzoekenden met bepaalde sociaaleconomische kenmerken, bijvoorbeeld bepaalde beroepen (artikel 9). De gemeente past in de aangewezen gebieden [aangeven gemeente] artikel X toe.

(Gebieds)aanpak

3. Hoe past de Wbmgp in de integrale meerjarige (gebieds)aanpak voor de aangewezen gebieden door de gemeente?
4. Hoe verloopt de samenwerking met andere partijen?
Denk aan welzijns- en bewonersorganisaties, gemeente, woningcorporaties, jongerenwerk, provincie en omliggende gemeenten, politie en particuliere verhuurders.
 - ☐ Wat kan hierin beter?

Effecten

5. Wat zijn de belangrijkste effecten die u merkt van de Wbmgp?
6. Wat krijgt u terug van buurtbewoners over de inzet van de Wbmgp?
Helpt het, vinden ze het een positieve verandering? Wat is er met name verbeterd? Wat is juist niet verbeterd?
7. Wat merkt u van de toepassing van de Wbmgp in de aangewezen gebied(en)?
Dit is afhankelijk van de ingezette artikelen, mogelijke onderwerpen zijn:
 - ☐ Verhuisbewegingen (veel of juist weinig, wenselijk of niet)
 - ☐ Sociale cohesie in de buurt
 - ☐ Samenstelling van de buurt
 - ☐ Verhouding werkenden/ niet werkenden
 - ☐ Armoede en/of schulden bewoners
 - ☐ Overlast door vervuiling
 - ☐ Overlast door anderen
 - ☐ Criminaliteit
 - ☐ Veiligheidsgevoel
8. Zijn deze effecten enkel merkbaar op het schaalniveau van het aangewezen gebied of ook op een hoger schaalniveau?

9. Zijn de effecten door de jaren veranderd sinds het begin van de inzet van de Wbmgp?
Vooral van toepassing bij een langere inzet, werkt de lange adem?
10. Zijn er ook negatieve effecten van de inzet van de Wbmgp merkbaar?
Bijvoorbeeld dat door spreiding bepaalde doelgroepen moeilijker te bereiken zijn of dat ander beleid minder effectief is.
11. In hoeverre heeft de inzet van de Wbmgp neveneffecten?
 - Welke zijn dit? Bijvoorbeeld:
 - ☐ Verkoop particuliere verhuurpanden?
 - ☐ Mutatiegraad?
 - ☐ Waterbedeefte? Zijn er andere buurten of wijken die een slechte ontwikkeling laten zien als gevolg van de inzet van de Wbmgp elders?
 - ☐ Het imago van de buurt
 - ☐ Meer zicht op pandgebruik (illegale bewoning, arbeidsmigranten, verkamering)
 - ☐ Duiding bijzondere/dubbelzinnige/paradoxe cijfers (bijvoorbeeld stijging overlastmeldingen, of ander soort overlastmeldingen, of juist minder geweigerde vergunningen)
12. In hoeverre heeft de inzet van de Wbmgp een preventieve werking?
 - ☐ Hoe zie je dat terug?
13. Wat verwacht u dat er gebeurt met de aangewezen gebied(en) als de Wbmgp niet meer wordt toegepast?

Verbeterpunten en overwegingen

14. Bent u tevreden met de inzet van de Wbmgp?
15. Wordt de Wbmgp op de juiste manier ingezet?
Denk aan de juiste artikelen die worden ingezet en de juiste gebiedsafbakening.
16. Welke succesfactoren, knelpunten en verbeterpunten zijn er bij de uitvoering van de Wbmgp?
17. Wat vindt u van het schaalniveau van de aanwijzing?
Te groot of juist te klein om effecten te merken? Is de scope voldoende breed of mist u nog sturingsinstrumenten?
18. Moet het gebied een aangewezen gebied blijven? Zijn de effecten de inzet volgens u waard?
19. Wat verwacht u van de toepassing van de Wbmgp (op de lange termijn)?
20. Wanneer is de toepassing van de Wbmgp in de aangewezen buurt(en) volgens u niet meer noodzakelijk? Zou er behoefte zijn aan grenswaarden waarbij de artikelen niet meer worden ingezet?

Bijlage 3: Vragenlijst voor interviews in dit onderzoek

Deel 1 – introductie

- Van welk(e) artikel(en) maakt jullie gemeente gebruik?
 - Waarom is er gekozen voor deze?
- Welke actoren zijn betrokken bij de uitvoering, monitoring en evaluatie?
 - Ook binnen de gemeente de verschillende afdelingen noemen
- Wat is de reden dat jullie monitoren en evalueren?
- Wanneer evalueren en monitoren jullie?
 - Doorlopend of alleen bij een verlengingsaanvraag?

Deel 2- ervaring met evaluatie

- Hoe is monitoring en evaluatie veranderd bij jullie sinds de invoering van de Wbmgp?
 - Hoe begon het, hoe doen jullie het nu?
- Hoe gestructureerd denken jullie over monitoring en evaluatie na?
- Welke evaluatiekaders worden gebruikt?
 - Stellen jullie die van tevoren vast?
 - Verschilt de evaluatie per artikel?
- Hoe speelt het Tops-evaluatiekader nu (nog) een rol in de aanpak van monitoring en evaluatie?
 - Waarom wel/niet?
- Wordt er gecoördineerd met andere Wbmgp-gemeenten over de aanpak van de evaluatie?
- Is er sinds de Rijksevaluatie van de wet iets veranderd in jullie denken over evalueren?
- Welke partijen nemen het voortouw en wie doen mee met de monitoring en de evaluatie?
- Wat is de rol van de verschillende betrokken actoren in de evaluatie?
- Waar liepen jullie tegen aan bij de meest recente evaluatie?
- Wat werkt juist goed en waarom werkt dit goed?

Deel 3- monitoring en data

- Hoe werkt de monitoring van de Wbmgp bij jullie (per artikel)?
- Welke data wordt er gebruikt met de monitoring?
 - Wat is de verhouding kwantitatief/kwalitatief?
- Wie zijn jullie dataleveranciers?
- Welke gegevens schieten er tekort?
 - (Hoe) Zouden deze wel verkregen kunnen worden?
- Wordt alle opgehaalde data gebruikt met de evaluatie?
 - Zijn er gegevens dubbel of overbodig?
 - Zou hier werk bespaard kunnen worden of is het toch fijn om deze achter de hand te hebben?
- Hoe kijken jullie aan tegen de datakwaliteit?

- Hoe betrouwbaar zijn registraties, indelingen in categorieën door betrokken medewerkers, etc., etc.?

Deel 4- oplossingen

- Wat zijn de mogelijkheden van meer coördinatie tussen Wbmgp-gemeenten?
 - Is dit wenselijk?
 - Hoe zou dit gefaciliteerd kunnen worden?
- Welke begeleiding mist er nog vanuit het rijk?
 - Op welk gebied zou ontzorgd kunnen worden?
 - Hoe zou een gestandaardiseerd format eruit moeten zien? Is het Tops-kader toereikend? Zou standaardisatie helpen?
- Wat zien jullie als verbeter/versimpel mogelijkheden?
 - Wat zou jullie helpen?
 - Wat zijn beren op de weg?

리퍼즈